

Norsk økonomi

Utviklingen hittil i år

Foreløpige sesongjusterte tall fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet (KNR) peker i retning av en liten nedgang i BNP og etterspørsel for Fastlands-Norge fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år. Tall fra SSBs arbeidskraftsundersøkelse (AKU) viser imidlertid fortsatt sterk vekst i sysselsettingen og videre nedgang i arbeidsledigheten.

Ifølge de foreløpige KNR-tallene viste industriproduksjonen klare tegn til stagnasjon i 1. kvartal i år, etter sterk vekst gjennom fjoråret. Et lignende mønster ser ut til å gjøre seg gjeldende for private tjenesteytende næringer, mens aktiviteten i bygge og anleggsvirksomheten fortsatt øker sterkt. Petroleumsproduksjonen lå i 1. kvartal i år om lag på samme nivå som i 4. kvartal i fjor, et forhold som må ses i sammenheng med forbigående tekniske problemer på enkelte felt. De vedtatte produksjonsbegrensningene gjeldene fra 1. mai og ut året vil bidra til en relativt svak utvikling i petroleumsproduksjonen gjennom resten av 1998.

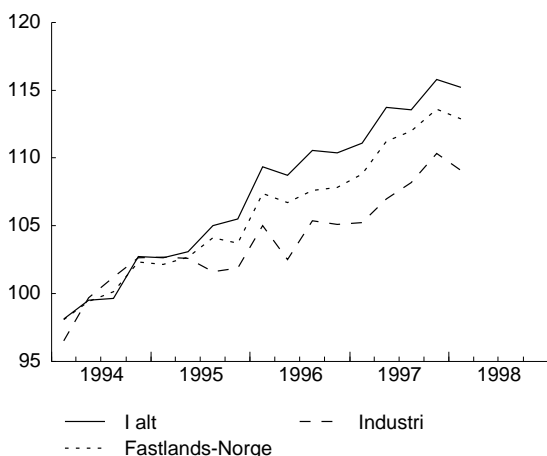
Eksportvolumet av tradisjonelle varer gikk markert opp fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år. Som følge av problemer med fullt ut å justere for at påsken falt i 1. kvartal i fjor men i 2. kvartal i år, overvurderer imidlertid de sesongjusterte kvartalstallene trolig den underliggende volumveksten i 1. kvartal i år. Dette inntrykket underbygges av handelsstatistikkens tall for *verdien* av den tradisjonelle delen av vareeksporten frem til og med april i år. Kombinerert med prisopplysninger for årets tre første måneder antyder disse tallene en *volumvekst* for den tradisjonelle vareeksporten på rundt 8,5 prosent fra perioden januar-april i fjor til samme tidsrom i år, om lag som veksten på årsbasis fra 1996 til 1997. Handelsstatistikkens tall viser at verdien

av eksporten av tradisjonelle varer til Norges europeiske handelspartnere nå vokser klart raskere enn totalen, mens verdien av eksporten til Japan og andre land i Asia utvikler seg meget svakt. Denne reverseringen av fjorårets mønster gjenspeiler dels tendensene i retning av noe tiltakende aktivitetsvekst hos en rekke av våre europeiske handelspartnere, og dels de store økonomiske problemene i mange asiatiske økonomier. Foreløpig finner en imidlertid få spor av den asiatiske krisen i prisene på den tradisjonelle delen av vareeksporten, som når en holder eksporten av raffinerte oljeprodukter utenfor, endret seg lite fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år. Dette kan henge sammen med at enkelte eksportprodukter selges til kontraktsfestede priser. Prisene på oljeprodukter viste imidlertid sterk nedgang, i tråd med utviklingen i råoljeprisen.

Husholdningenes forbruk gikk sesongjustert moderat ned fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år, etter en vekst på 3,4 prosent fra 1996 til 1997. Dersom kjøpene av egne transportmidler holdes utenom, har husholdningenes forbruk vist en meget jevn vekst gjennom de siste fire årene. Mens utviklingen i husholdningenes bilkjøp bidro til å trekke forbruksveksten opp gjennom 1994 og frem til og med første halvår i fjor, har denne etterspørselskomponenten vist nedgang gjennom de tre siste kvartalene. Utviklingen i nyregistreringstallene kan imidlertid tyde på en viss økning i bilkjøpene fra 1. til 2. kvartal i år. Indeksen for utviklingen i detaljomsetningen frem til og med april peker også i retning av at husholdningenes forbruk kan ta seg opp i 2. kvartal i år.

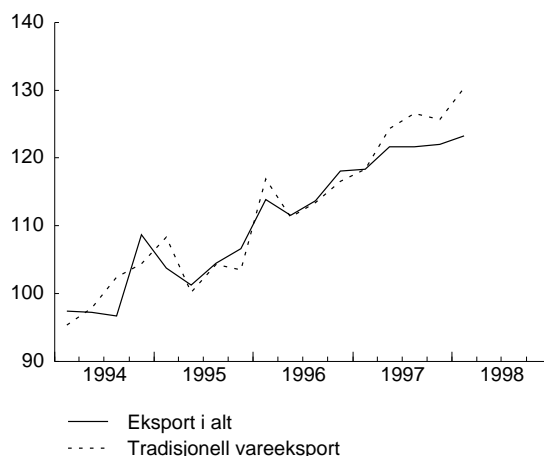
Utviklingen i prisene i annenhåndsmarkedet for boliger tyder på at husholdningene fortsatt vurderer sin økonomiske situasjon som god. Fra 1. kvartal i fjor til 1. kvartal i år økte prisene på selveierboliger i gjennomsnitt med over

Bruttonasjonalprodukt
Sesongjusterte volumindekser, 1994=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Eksport
Sesongjusterte volumindekser, 1994=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Konjunkturtendensene i hovedtrekk

Vekst fra forrige periode der ikke annet fremgår. Prosent

	1996	1997	Sesongjustert			
			97.2	97.3	97.4	98.1
Realøkonomi						
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	4,7	3,4	2,2	0,7	0,7	-0,3
Konsum i offentlig forvaltning	3,2	3,0	0,2	0,6	1,0	0,4
Bruttoinvesteringer i fast kapital	9,6	12,6	5,8	-0,4	3,3	-0,7
- Fastlands-Norge	11,0	9,7	3,2	2,2	3,5	-3,6
- oljevirksomhet ¹	1,5	15,5	20,6	-10,6	8,9	1,2
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ²	5,4	4,5	1,9	1,	1,3	-0,8
Eksport	9,8	5,8	2,8	0,0	0,3	1,1
- råolje og naturgass	15,6	2,3	10,6	-7,3	4,0	-0,7
- tradisjonelle varer	10,0	8,0	5,1	1,8	-0,7	3,7
Import	8,3	12,3	6,4	-0,7	3,3	3,6
- tradisjonelle varer	10,0	8,6	6,2	0,5	5,9	2,3
Bruttonasjonalprodukt	5,5	3,4	2,4	-0,2	2,0	-0,5
- Fastlands-Norge	4,1	3,7	2,2	0,7	1,4	-0,6
Arbeidsmarkedet³						
Utførte timeverk	2,1	2,3	0,5	-0,6	2,4	0,6
Sysselsatte personer	2,5	2,9	0,8	0,7	0,5	0,9
Arbeidsstyrke	2,1	2,4	0,8	0,5	0,2	0,4
Arbeidsledighetsrate, nivå ⁴	4,9	4,1	4,3	4,0	3,8	3,3
Priser						
Konsumprisindeksen ⁵	1,3	2,6	2,7	2,3	2,2	2,1
Eksportpriser tradisjonelle varer	-1,2	0,5	-0,5	4,5	0,3	-1,1
Importpriser tradisjonelle varer	0,1	-1,1	1,0	3,8	-2,3	1,0
Utenriksregnskap						
Driftsbalansen, milliarder kroner	68,6	55,8	11,3	14,4	9,8	7,0
MEMO (ajusterte nivåfall)						
Pengemarkedsrente (3 mnd. NIBOR)	4,8	3,6	3,4	3,9	3,8	3,8
Gjennomsnittlig lånerente ⁶	7,1	6,0	5,9	5,9	6,0	6,0
Råoljepris i kroner ⁷	133,1	135,6	128,2	137,8	133,9	106,7
Importveid kronekurs	100,7	100,2	100,6	102,9	100,1	102,6
Norges Banks ECU-indeks	102,5	100,3	101,3	101,9	100,1	102,5

¹ Tallene for oljevirksomheten dekker nå næringene oljeutvinning, rørtransport og oljeboring.² Konsum i husholdninger og idelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i Fastlands-Norge.³ Tallene for 1996 og 1997 er fra sysselsettingsregnskapet. Kvartalstallene er basert på AKU, idet sysselsettingsregnskapet foreløpig bare publiserer kvartalstall for sysselsetting, og denne serien er for kort for sesongjustering.⁴ Ifølge AKU.⁵ Prosentvis vekst fra samme periode året før.⁶ Husholdningenes lånerente i private finansinstitusjoner.⁷ Gjennomsnittlig spotpris Brent Blend.

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

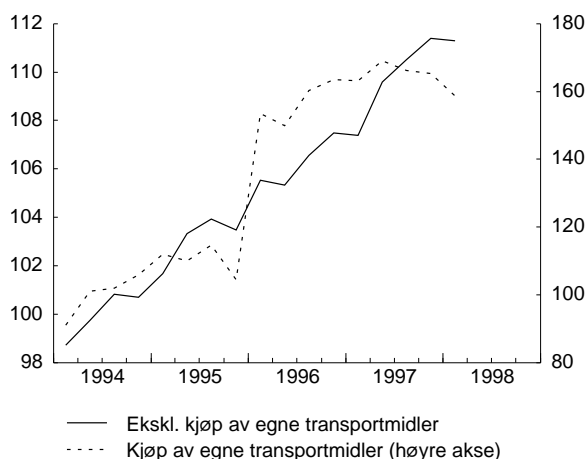
8 prosent, om lag på linje med veksten gjennom de tre foregående årene. Prisene på brukte andelsboliger økte enda mer, noe som kan henge sammen med at en stor del av andelsboligene er lokalisert i sentrale områder, der prisveksten generelt er høyere enn på landsbasis. Gjennom de to siste årene har prisene på nye boliger økt klart langsommere enn prisene på brukte. Dette trekker i retning av at igangsettingen av nye boliger, som i årets fire første måneder lå rundt 9 prosent over gjennomsnittsnivået for fjoråret, fortsatt vil holde seg på et høyt nivå. Utviklingen i ordretilgang og ordreserver for boligbygg gjennom de siste kvartalene peker i samme retning.

Utviklingen i boligprisene gjennom de siste fem årene må ses på bakgrunn av en tilnærmet halvering i utlånsrentene fra 1991/92 til 1997, noe som har bidratt til en reduksjon i realrenten etter skatt på over 3 prosentpoeng i samme

periode. Rentenedgangen stoppet opp i 1. kvartal i fjor, og ved utgangen av mars i år lå gjennomsnittlig utlånsrente i private finansinstitusjoner om lag på samme nivå som ett år tidligere. En rekke finansinstitusjoner har imidlertid nylig dels varslet og dels gjennomført oppjusteringer av sine rentesatser med 1/2 - 1 prosentpoeng, som følge av to oppjusteringer av sentralbankrentene og økte pengemarkedsrenter. Oppgangen i pengemarkedsrentene på over 1 prosentpoeng gjennom det siste året har imidlertid ikke vært tilstrekkelig til å holde uendret valutakurs, og målt mot ecu har kronen gjennom denne perioden svekket seg med i underkant av 2 prosent.

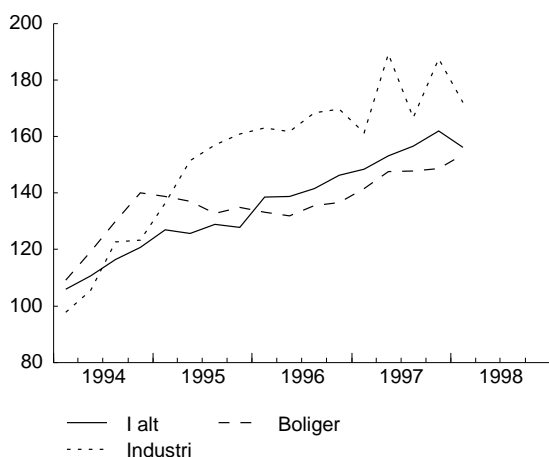
Bruttoinvesteringene i fast kapital gikk sesongjustert moderat ned fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år. Det var særlig utviklingen i investeringene i fastlandsøkonomien som bidro til nedgangen, idet investeringene i oljevirksomheten

Konsum i husholdninger m.v.
Sesongjusterte volumindekser, 1994=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Investeringer i Fastlands-Norge
Sesongjusterte volumindekser, 1994=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

gikk ytterligere opp fra det høye nivået i 4. kvartal i fjor. Til tross for at myndighetene har lagt opp til å forskyve enkelte petroleumsinvesteringsprosjekter fra inneværende år til etter 1. juli neste år, ligger det an til ytterligere vekst i investeringene i oljevirksomheten gjennom inneværende år. Industriinvesteringene gikk markert ned fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år, men SSBs investeringsstatistikk for 2. kvartal indikerer at disse investeringene skal øke på årsbasis i 1998, noe som tilsier oppgang gjennom resten av året. Investeringsene i private tjenesteytende næringer utenom bolig viste også nedgang i 1. kvartal, men informasjonsgrunnlaget er relativt svakt. Investeringene i vareproduserende næringer utenom industrien ser ut til å ha gått noe opp i 1. kvartal, og det samme var tilfelle for boliginvesteringene.

Importvolumet økte betydelig i 1. kvartal i år, etter kraftig oppgang fra 1996 til 1997. Veksten var særlig sterk for verkstedprodukter, og for skip og oljeplattformer. Den markerte oppgangen i importen bidro vesentlig til at

Revisjon av kvartalsvis nasjonalregnskap 1997

Kvartalsvis nasjonalregnskap utarbeides ved å sammenstille korttidsindikatorer for ulike deler av økonomien. Indikatorne benyttes til å fremskrive nasjonalregnskapsstørrelser fra basisåret, som er det siste detaljerte årsregnskapet, for tiden 1995.

Ved løpende utarbeidelse av kvartalsvis nasjonalregnskap gjennom året, revideres foregående kvartaler i inneværende år. Kvartalene året før revideres imidlertid normalt kun en gang hvert år inntil endelig regnskap for regnskapsåret er fastlagt.

For husholdningenes konsum av varer er den månedlige detaljomsetningsindeksen en viktig indikator. Den bestemmer utviklingen for om lag 80 prosent av varekonsumet i husholdningene. For resterende varegrupper, som biler, bensin, fyringsoljer og elektrisitet, benyttes tilleggsoppgaver i beregningen av utviklingen. Til bestemmelse av konsum av tjenester benyttes ulike typer indikatorer, i mange tilfeller knyttet til produksjon i den enkelte tjenestenæring. Noen tjenester er svært dårlig dekket av løpende informasjon, og i slike tilfeller benyttes trendfremskrivning som metode.

Detaljnomsetningsindeksen for 1997 og de tre første månedene av 1998 er nylig revidert fordi indeksen undervurderte veksten i detaljhandelsnæringen, særlig på slutten av 1997 og inn i 1998. Dette er en hovedgrunn til at det allerede nå legges fram reviderte tall for det kvartalsvise nasjonalregnskap for 1997. Dessuten er det innarbeidet oppdatert informasjon om blant annet produksjon og konsum av enkelte tjenester, samt investeringer i visse tjenestenæringer.

De reviderte tallene viser at konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner økte med 3,4 prosent i volum fra 1996 til 1997. I husholdninger alene var veksten 3,6 prosent. Varekonsumet økte 3,6 prosent, mens veksten i tjenestekonsumet er beregnet til 2,8 prosent. I forhold til tidligere publiserte tall er vekstratene i de to konsumgruppene justert opp med henholdsvis 0,6 og 0,4 prosentpoeng. Oppjusteringen av konsumet understøttes også av data over innbetalte avgifter relatert til omsetning i 1997.

I alt er konsumutgifter i husholdningene og ideelle organisasjoner i 1997 revidert opp med 2,2 milliarder kroner. Samtidig er det på grunnlag av ny aksjestatistikk foretatt en oppjustering av inntekter fra aksjeutbytte på 2,7 milliarder. Sammen med noen få andre justeringer har dette ført til en oppjustering av sparing i husholdninger og ideelle organisasjoner på 1 milliard kroner til 36 milliarder kroner. Spareraten er nå beregnet til 6,6 prosent for 1997, mens forrige anslag var på 6,4 prosent.

Nettofinansinvestering i husholdninger og ideelle organisasjoner var ifølge det reviderte regnskapet for 1997 på 23,5 milliarder kroner.

veksten i samlet tilgang av varer og tjenester var sterkere enn veksten i samlet anvendelse i 1. kvartal i år, slik at posten "lagerinvesteringer og statistiske avvik" igjen viste oppgang.

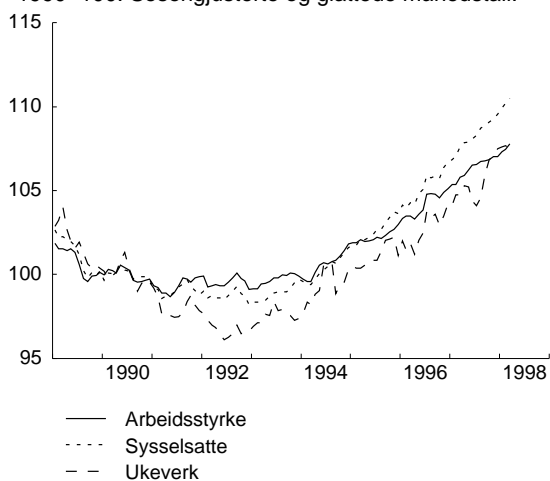
Målt på 12-måneders basis var konsumprisveksten i gjennomsnitt 2,2 prosent i de fire første månedene av inneværende år. Prisstigningen har så langt i år ligget moderat høyere enn gjennomsnitt for de fem foregående årene og mer enn 1/2 prosentpoeng over den gjennomsnittlige prisveksten hos Norges viktigste handelspartnere. Resultatene i lønnsoppgjøret trekker isolert sett i retning av at denne forskjellen kan øke noe fremover.

Årets lønnsoppgjør er et hovedoppgjør og ble i industrien gjennomført forbundsvist. Resultatene så langt tyder på et samlet bidrag til vekst i lønn pr. normalårsverk fra overhøyet inn i 1998 og avtalte tillegg på rundt 3,5 prosent for arbeidere i industrien, på rundt 5 prosent for arbeidere i byggevirksomhet og på noe under 4,5 prosent for ansatte i varehandelsbedrifter tilknyttet HSH. I fjor bidro lønnsglidningen gjennom året med rundt 1,5 prosentpoeng til årslønnsveksten for arbeidere i industrien og med nærmere 2 prosentpoeng for de to andre gruppene. Med samme bidrag fra lønnsglidning i år som i fjor vil dermed lønnsveksten for disse gruppene bli klart høyere inneværende år enn i 1997, og overhøyet til 1999 bli betydelig. I offentlig sektor er det for store grupper oppnådd tilslutning til en skisse som kan resultere i en årslønnsvekst på rundt 5 3/4 prosent for lønnstakere i staten og om lag 6 prosent for lønnstakere i kommuneforvaltningen. Også i offentlig forvaltning kan overhøyet inn i 1999 bli stort, særlig for ansatte i kommuneforvaltningen.

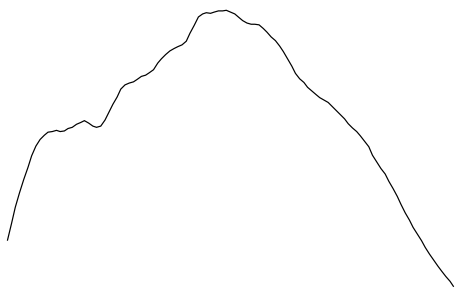
Resultatene fra årets lønnsoppgjør må ses i lys av utviklingen i relative lønninger gjennom flere år, men har også sammenheng med situasjonen i arbeidsmarkedet. Fra et toppnivå tilsvarende 6,8 prosent av arbeidsstyrken (sesongjustert) i 3. kvartal 1993, ble arbeidsledigheten ifølge AKU halvert frem til og med 1. kvartal inneværende år. Nedgangen i ledigheten har vært særlig sterk gjennom de siste seks kvartalene, en periode der også utviklingen i andre indikatorer kan tyde på tiltagende ubalanse i arbeidsmarkedet. Veksten i sysselsettingen har vært meget kraftig i den pågående oppgangen, og i 1. kvartal i år var det rundt 240 000 flere i arbeid enn i 1. kvartal 1993, tilsvarende en vekst på 12 prosent. Hoveddelen av sysselsetningsveksten har sitt motstykke i oppgang i arbeidsstyrken, dels som følge av vekst i yrkesbefolkningen, men først og fremst som følge av en kraftig oppgang i yrkesfrekvensene.

Driftsregnskapet overfor utlandet viste et overskudd på i underkant av 7 milliarder kroner i 1. kvartal i år, en nedgang på over 14 mrd. kroner fra samme periode i fjor. Overskuddet på vare- og tjenestebalansen ble redusert med 16,6 mrd. kroner, hvorav 8,3 mrd. kroner skyldes nedgang i verdien av oljeeksporten som følge av lavere priser. Underskuddet på rente- og stønadsbalansen ble redusert med nærmere 2,3 mrd. kroner.

Arbeidsstyrke, sysselsetting og ukeverk
1990=100. Sesongjusterte og glattede månedstall.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Utsiktene for resten av 1998 og 1999

Asia-krisen gir lavere råvarepriser

Den økonomiske utvikling hos Norges viktigste handelspartnere har så langt kun i beskjeden grad blitt påvirket av utvikling i Asia. Lavere vekst i verdenshandelen har imidlertid gitt en klar nedgang i oljepris og prisene på industri-råvarer. For våre handelspartnere har dette hatt positive bytteforholdseffekter og bidratt til lavere inflasjon og et fortsatt lavt rentenivå. Den realøkonomiske utviklingen i Japan har imidlertid blitt merkbart svakere enn tidligere, både pga. interne økonomiske problemer og som følge av krisen i andre asiatiske økonomier. For andre større OECD-land har de realøkonomiske effektene så langt vært beskjedne, men en kan ennå ikke utelukke at virkningene vil bli større senere i år.

Den økonomiske veksten i EU antas å øke svakt fremover hjulpet av lave renter og en noe mindre stram finanspolitikk enn tidligere. Når nå de fleste EU-land har fått sine offentlige budsjetter i bedre balanse og innenfor de krav som stilles til deltakelse i den monetære union, er ytterligere innstramminger i finanspolitikken ikke påkrevet på kort sikt. For de fleste kontinentale EU-land vil veksten øke noe fremover, mens den fortsatt antas å ville dempes noe i Storbritannia og i USA. I hovedsak har vi ikke endret våre anslag for BNP-veksten hos våre handelspartnere, men anslaget på etterspørselsveksten er økt med om lag ett prosentpoeng både i 1998 og i 1999 slik at anslagene for landenes importvekst er justert opp.

Store vekstbidrag fra petroleumsvirksomheten

Våre anslag for veksten i investeringene i petroleumsvirksomheten er denne gang om lag uendret siden forrige konjunkturoversikt. Vekstanslaget på nær 15 prosent fra 1997 til 1998 er noe lavere enn selskapenes egne anslag, men det er usikkert i hvilken grad disse er justert for myndighetenes forsøk på å forskyve investeringer til 1999. Det er betydelige innenlandske etterspørselsimpulser fra oppgangen i petroleumsinvesteringene, selv om enkelte av investeringskomponentene, som f.eks. investeringer i rørledninger, er svært importkrevende. I 1999 antas det, som i vår forrige oversikt, en klar investeringsnedgang som særlig omfatter de mest importkrevende komponentene. Vårt anslag, som innebærer en investeringsnedgang av om lag samme størrelsesorden som investeringsøkningen i 1998, tilsier en svært restriktiv politikk mht. å slippe frem nye felt til utbygging i tiden fremover. Som vist ved hjelp av modelleberegninger i desember-rapporten (Økonomiske analyser nr. 9/97), har disse anslagene stor betydning for det konjunkturforløpet som er beregnet.

I forrige konjunkturrapport la vi feilaktig til grunn en kraftig vekst i olje- og gassproduksjonen fra 1997 til 1998. Vi legger nå til grunn tilnærmet uendret produksjon, mens anslagene for veksten i oljeproduksjonen i 1999 er 16 prosent. Produksjonsveksten antas å bli bare svakt positivt for gass. Dette innebærer at anslagene for samlet BNP-vekst og

veksten i fastlandsøkonomien i 1998 nå er langt mer like enn i vår forrige konjunkturrapport, og videre at overskuddet på driftsbalansen er klart nedjustert.

Oljeprisen har vært lav de siste månedene. Det har bidratt til at land også utenfor OPEC, herunder Norge, har sagt seg villige til å begrense sin produksjon i 1998 for å bringe oljeprisen oppover. Så langt har dette antakelig bidratt til å begrense prisen, men det er neppe grunn til å regne med noen vesentlig økning i oljeprisen fremover uten ytterligere produksjonsbegrensninger eller økt politisk usikkerhet i landene rundt den persiske gulf.

Noe strammere finanspolitikk i 1999?

Etter en periode med små endringer i offentlig kjøp av varer og tjenester til konsum- og investeringsformål fra 1992 til 1995, skjedde det en klar økning i konsumveksten i 1996 og i investeringene i offentlig forvaltning i 1997. For 1998 antas konsumveksten å bli lavere og nivået på investeringene antas å endre seg lite. Det er i skrivende stund uklart hvilke av de justeringer som regjeringen har foreslått i revidert nasjonalbudsjett for 1998, som vil bli vedtatt i Stortinget. Anslagene for offentlig kjøp av varer og tjenester er derfor høyst usikre, men i tråd med anslagene i revidert budsjett. For 1999 har vi også i stor grad lagt til grunn de anslagene som er antydning i revidert budsjett, og som innebærer en meget svak vekst offentlig etterspørsel i forhold til 1998.

Det er som vanlig i våre anslag, lagt til grunn inflasjonsjusterte avgiftssatser for 1999, mens praksis de par siste årene har vært en høyere avgiftsvekst. Direkte personkattesatser er antatt å ville bli justert i takt med lønnsveksten. Både innføringen av kontantstøtte og økte minstepensjoner vil gi ekspansive bidrag til de samlede offentlige utgiftene i 1998 og i 1999 og disse reformene er innarbeidet i anslagene.

Høy vekst i 1998, men omslag i 1999?

Den sterke investeringsveksten både i petroleumsvirksomheten og i fastlandsøkonomien bidrar til at den økonomiske veksten blir betydelig også i 1998. I tråd med tidligere anslag, regner vi med en vekst i BNP for Fastlands-Norge på om lag 3,5 prosent i 1998, noe som bare er svakt lavere enn året før. Som i 1997, er veksten beregnet å bli bredt basert med produksjonsoppgang både i industri og i privat tjenesteyting. Vi regner imidlertid fortsatt med at vekstimpulsene fra investeringene stopper opp mot slutten av 1998 og at investeringene når en sesongjustert topp i andre halvår, for så å synke i 1999. Ved siden av den antatte utviklingen i petroleumsinvesteringene og i investeringene i offentlig forvaltning, anslås også investeringene i næringsvirksomhet i fastlandsøkonomien å ville nå et toppnivå mot slutten av 1998 og deretter endre seg lite. Oppgangen i boliginvesteringene ventes imidlertid å fortsette gjennom 1999. Den sterke inntektsveksten i husholdningene, høy vekst i boligprisene i annenhåndsmarkedet og bare en svak økning i det nominelle rentenivået gjennom

Utviklingen i noen makroøkonomiske hovedstørrelser

Prosentvis endring fra året før der ikke annet fremgår

	Fremskrivning						
	1997	1998			1999		
	Regnskap	SSB	FIN ¹	NB ²	SSB	FIN ¹	NB ²
Realøkonomi							
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	3,4	3,5	4,0	4	2,9	3,4	4 1/4
Konsum i offentlig forvaltning	3,0	2,0	2,0	2	1,3	0,7	2 1/2
Bruttoinvesteringer i fast kapital	12,6	6,9	6,8	7	-2,5	-7,0	-3 1/2
-Fastlands-Norge	9,7	5,5	4,7	5 1/4	1,7	-1,4	0
-Oljevirkksomhet ³	15,5	14,6	13,5 ⁴	15 ⁴	-16,5	-22,0 ⁴	-13 ⁴
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ⁵	4,5	3,6	2,9	3 3/4	2,3	..	3 1/4
Lagerendring ⁶	0,6	0,6	-0,1	..	0,0	0,3	..
Eksport	5,8	3,8	4,3	7 1/4	7,9	8,4	4 3/4
- råolje og naturgass	2,3	0,2	0,7	12 1/2 ⁷	14,5	14,0	6 1/2 ⁷
- tradisjonelle varer	8,0	7,3	7,3	5 1/4	6,4	5,5	4
Import	12,3	7,8	6,8	5 1/4	3,2	0,8	2
- tradisjonelle varer	8,6	8,8	8,6	5 3/4	3,8	2,8	2 1/4
Bruttonasjonalprodukt	3,4	3,2	3,2	5 1/4	3,1	3,5	3 1/4
- Fastlands-Norge	3,7	3,5	3,5	3 3/4	1,5	2,1	2 1/2
Arbeidsmarked							
Sysselsatte personer	2,9	2,4	2,4	2 1/4	0,2	1,3	1 1/4
Arbeidsledighetsrate (nivå)	4,1	3,3	3,2	3 1/4	3,5	2,8	2 3/4
Priser og lønninger							
Lønn pr. normalårsverk	4,6	5,8	5,0	5 1/4	5,0	..	6
Konsumprisindeksen	2,6	2,5	2,6	2 3/4	2,8	..	3
Eksportpris tradisjonelle varer	0,5	0,3	1,3	1	1,7	0,6	2 1/2
Importpris tradisjonelle varer	-1,1	1,1	0,0	1	0,4	0,4	1 1/2
Realpris, bolig	5,8	5,5	7,3
Utenriksøkonomi							
Driftsbalansen, mrd. kroner	56,8	15,2	27,8	40	43,2	68,0	73
Driftsbalansen i prosent av BNP	5,2	1,4	..	3 1/2	3,6	..	4 3/4
MEMO:							
Husholdningenes sparerate (nivå)	6,6	7,1	6,7	6	6,8	5,9	4 1/2
Pengemarkedsrente (nivå)	3,6	4,4	4,7
Gjennomsnittlig lånerente (nivå) ⁸	6,0	6,5	7,3
Råoljepris i kroner (nivå) ⁹	134	104	110	105	108	115	123
Internasjonal markedsvekst	6,8	7,1	6,8
Importveid kronekurs ¹⁰	-0,5	2,8	0,0

¹ FIN: Anslag ifølge Finansdepartementet. Revidert nasjonalbudsjett 1998. St.meld. nr. 2.² NB: Anslag ifølge Norges Bank. Penger og Kreditt 1998/1.³ Inklusive tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning.⁴ Oljeutvinning og rørtransport.⁵ Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i fast kapital i Fastlands-Norge.⁶ Endring i lagerendring i prosent av BNP.⁷ Olje-, gass- og rørtransport.⁸ Husholdningenes lånerente i private finansinstitusjoner.⁹ Gjennomsnittlig norsk oljeproduksjon.¹⁰ Positivt fortegn innebærer depresiering.

beregningsperioden antas å bidra til denne utviklingen. Selv om nominelle renter har økt noe i annet kvartal i år, forventes bare en svak renteøkning utover dagens nivå i tiden fremover. Et antatt lavt rentenivå i EU er en viktig faktor bak dette anslaget. Med noe høyere konsumprisvekst i 1999 enn i 1998, vil realrenten øke mindre enn den nominelle renten.

Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner vokste om lag i takt med BNP i fastlandsøkonomien i 1997. Denne utviklingen tror vi vil vare ved også i 1998. En klart høyere lønnsvekst enn tidligere anslått vil gi høyere vekst i

husholdningenes disponible inntekt. Dette gjør at vi nå regner med litt høyere vekst i konsumet i 1998 enn i forrige rapport. Fortsatt anslår vi imidlertid en liten økning i husholdningenes sparerate fra 1997 til 1998, som imidlertid antas å gå noe ned igjen i 1999.

Veksten i samlet eksport er klart nedjustert i forhold til forrige konjunkturoversikt som følge av lavere anslag for oljeeksporten, mens den beregnede veksten i tradisjonell eksport er noe oppjustert i hovedsak fordi importveksten hos våre handelspartenere er justert opp med om lag ett prosentpoeng både i 1998 og i 1999. Den sterke lønnsveksten

i 1998 vil øke eksportprisene mer enn tidligere lagt til grunn og dermed isolert sett bidra til å dempe eksportveksten noe både i 1998 og i 1999. Samtidig vil økt kostnadsvekst i Norge bidra til å øke importandelene og dermed dempe virkningen av økt innenlandsk etterspørsel på norsk produksjon. Svekkelsen av kronkursen i 1998 motvirker imidlertid delvis disse effektene.

Det fremgår av tabellen med de detaljerte vekstanslagene og av figurene, at vi regner med et klart konjunkturomslag fra 1998 til 1999. Dette er i tråd med tidligere anslag og vårt hovedbilde av konjunkturutviklingen i 1998 og 1999 har således ikke endret seg. Et omslag i investeringene og noe strammere finanspolitikk, er viktige faktorer bak dette forløpet. Det er også vanskelig å se at det er ledige arbeidsressurser, både i form av åpen og skjult ledighet, til å understøtte en vesentlig høyere vekst i fastlandsøkonomien enn det vi har anslått uten en ytterligere økning i prisveksten i 1999.

Klar nedgang i ledigheten i 1998, men omslag i 1999?

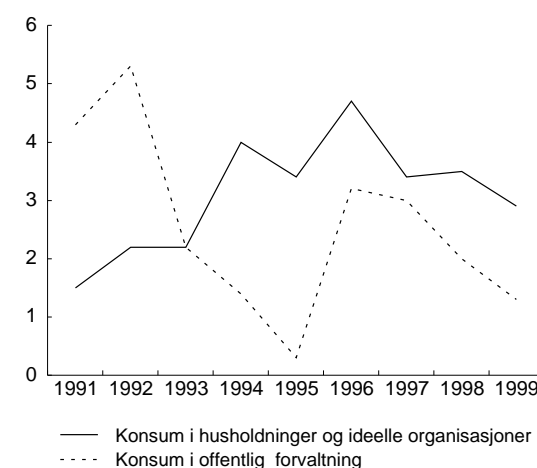
Den sterke sysselsettingsveksten har fortsatt inn i 1998 med nærmest uforminsket styrke. Økningen i arbeidsstyrken har derimot blitt avdempet og fallet i arbeidsledigheten har dermed blitt stort. Presset i arbeidsmarkedet har således fortsatt å øke i samme tempo som gjennom 1997 og noe sterkere enn vi tidligere la til grunn. Vi forventer nå en sysselsettingsvekst i 1998 på knapt 2,5 prosent. Sett i sammenheng med produksjonsutviklingen for fastlandsøkonomien, innebærer dette at produktivitsveksten er ganske beskjeden. På bakgrunn av den sterke veksten i økonomien og flere år med høyt investeringsnivå, er dette noe overraskende.

Yrkesprosentene er nå kommet opp på et historisk rekordhøyt nivå, og det er således særlig usikkert hvor stor økningen kan bli fremover. For 1998 regner vi med en økning i yrkesprosenten på om lag ett prosentpoeng. Sammen med en demografisk betinget økning i arbeidsstyrken, gir dette en samlet vekst i arbeidsstyrken på vel halvannen prosent. Arbeidsledigheten vil da synke til 3,3 prosent i gjennomsnitt for 1998. Med et omslag i konjunkturutviklingen i 1999, regner vi med at nedgangen i arbeidsledigheten stopper opp rundt kommende årsskifte og at den kan øke svakt gjennom 1999. Betydningen av en lavere vekst i arbeidstilbudet for den økonomiske utviklingen fremover ble illustrert ved virkningsberegninger i vår konjunkturrapport i desember.

Høyere lønns- og prisvekst fremover

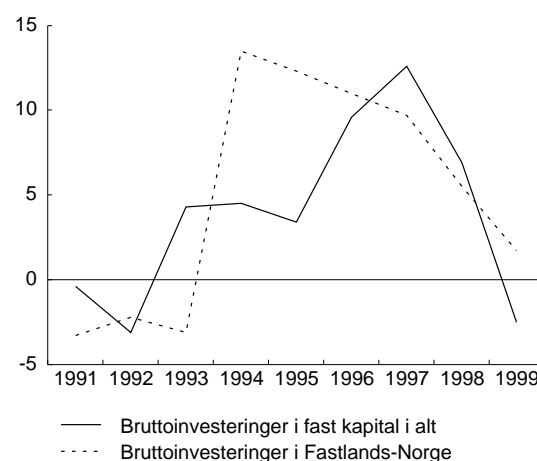
Så langt i 1998 har veksten i konsumprisene vært noe lavere enn antatt i vår forrige konjunkturrapport. Vi regner imidlertid med at tiltakende lønnsvekst vil øke prisstigningstakten noe utover 1998. Den importveide kronkursen har svekket seg med om lag 3 prosent fra 4.kvartal ifjor og frem til perioden mars-mai 1998. Skulle kronkursen bli liggende på dette nivået i 1998, slik vi har

Konsum
Prosentvis vekst

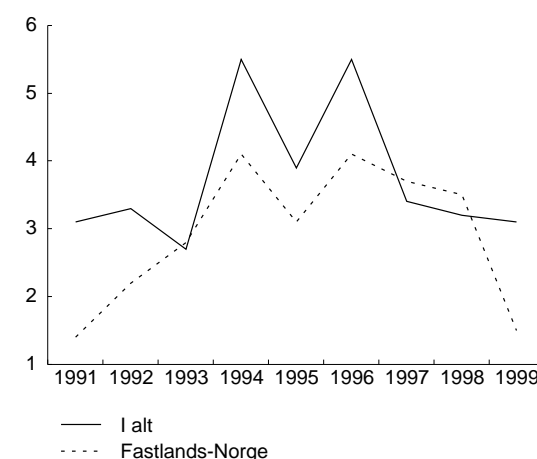
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Bruttoinvesteringer
Prosentvis vekst

Kilde: Statistisk sentralbyrå

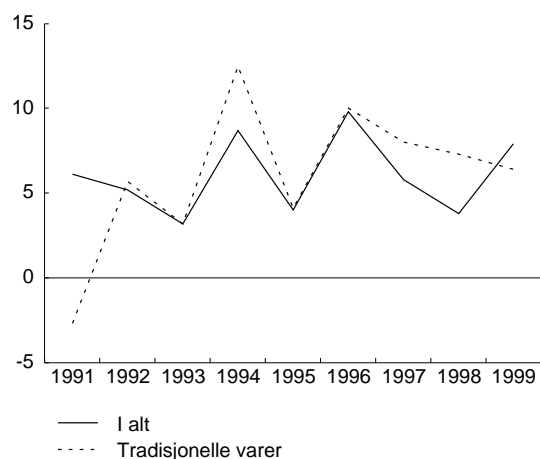
Bruttonasjonalprodukt
Prosentvis vekst

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Eksport

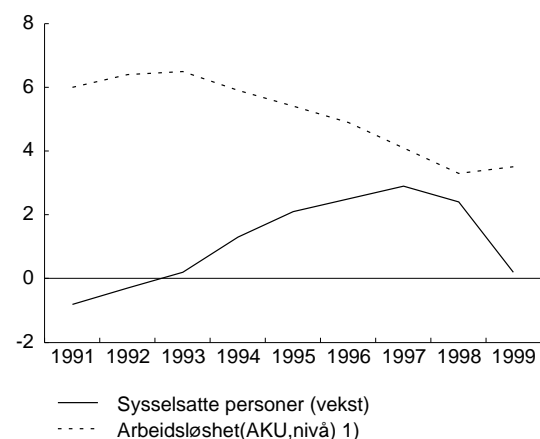
Prosentvis vekst

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Arbeidsmarked

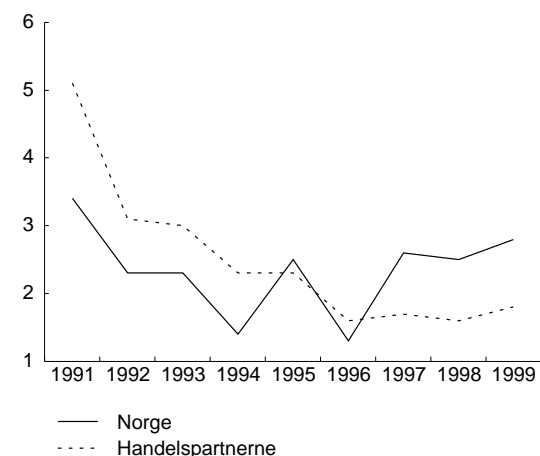
Prosent

1) Justert for brudd fra og med 1996.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Konsumprisvekst

Prosentvis vekst

Kilde: Statistisk sentralbyrå

antatt, er det grunn til å regne med at importprisene vil øke noe sterkere enn tidligere anslått. Vårt anslag på veksten i prisene på tradisjonelle importvarer i 1998 er således oppjustert med 1,5 prosent i forhold til vår forrige rapport. Dette bidrar også til høyere konsumprisvekst i tiden fremover. I motsatt retning trekker en noe større nedgang i elektrisitetsprisene i år enn tidligere lagt til grunn. I tillegg har også husleiene vokst mer moderat så langt i 1998 enn vi tidligere regnet med. Vårt årsanslag på konsumprisveksten for 1998 er fortsatt 2,5 prosent, men med en stigende tendens opp mot 3 prosent mot slutten av året. I regjeringens forslag til revidert budsjett for 1998 er det foreslått visse avgiftsøkninger, som dersom de blir vedtatt, vil øke vårt prisanslag med 0,1 prosent i 1998.

Vårens inntektsoppgjør har medført klart større lønnstillegg enn vi tidligere har regnet med. Særlig synes oppgjøret å ville gi høy lønnsvekst for sysselsatte i privat og offentlig tjenesteyting. For enkelte grupper vil tilleggene komme sent på året, slik at lønnsoverhenget inn i 1999 vil bli uvanlig høyt. Økt press i arbeidsmarkedet synes å være hovedårsaken til den sterke lønnsveksten, idet endringer i lønnsomheten isolert sett skulle virke dempende på lønnsveksten. I vår forrige rapport undervurderte vi også betydningen av at årets oppgjør er et såkalt hovedoppgjør. Grupper med høyere utdanning i offentlig sektor som f.eks. lærere, har fått uvanlig store tillegg i årets oppgjør som vi ikke hadde lagt til grunn i vår forrige rapport. Vårt anslag for lønnsveksten i 1998 er nå 5,8 prosent og innebærer en oppjustering på over ett prosentpoeng i forhold til vårt forrige anslag.

Det store lønnsoverhenget inn i 1999 tilsier at en også neste år vil få en høy lønnsvekst. Presset i arbeidsmarkedet vil fortsatt være høyt selv om våre beregninger tilsier en svak økning i ledigheten gjennom 1999. Dessuten har ikke det nåværende presset i arbeidsmarkedet ennå slått fullt ut i lønningene. Selv uforandret ledighet fra dagens nivå, vil isolert sett tilsi høy lønnsvekst et par år fremover, inntil lønnsnivået var helt tilpasset det nåværende ledighetsnivået. Imidlertid vil lønnsomheten i næringslivet bli svekket som følge av årets oppgjør. Det vil legge en demper på bedriftenes muligheter for å tilby høye lønninger fremover. Økt sykefravær og økte implisitte arbeidsgiveravgifter ved at bedriftene må betale en lengre periode av sykefraværet, svekker også bedriftenes evne og vilje til å øke utbetalt lønn. Vi regner derfor med at lønnsveksten kan gå noe ned fra 1998 til 1999 dersom konjunkturomslaget kommer slik vi har lagt til grunn.

Den svake produktivitetsutviklingen, høy lønnsvekst og en relativt svak kronekurs, tilsier at konsumprisveksten neste år vil øke til i underkant av 3 prosent, selv uten avgiftsøkninger av den typen som er gjennomført i 1998. Skulle realøkningen i avgiftene bli like stor ved kommende årsskifte som ved forrige, vil konsumprisveksten kunne bli over 3 prosent neste år.

Bare moderat overskudd på driftsbalansen i 1998

En nedjustering av eksportinntektene for olje og gass i 1998 sammen med en sterk importvekst, har medført at vårt anslag for overskudd på driftsbalansen overfor utlandet nå er om lag 15 mrd. kroner i 1998. Det utgjør knapt 1,5 prosent av nominelt BNP. Rente- og stønadsbalansen er nå i klar bedring pga. den oppbyggingen av nettofordringer på utlandet som skjedde i 1997. Den sterke nedgangen i eksportprisen, i hovedsak pga. oljeprisnedgangen, sammen med økte importpriser, som delvis skyldes en svekket kronekurs, gir Norge et stort bytteforholdstap i 1998. For 1999 innebærer våre anslag om lag uendret bytteforhold. Den sterke eksportveksten for olje sammen med en moderat importvekst, bidrar da til en markert økning i overskuddet på driftsbalansen overfor utlandet. For 1999 er dette